

Συμβατή με το ενωσιακό δίκαιο η επανιδιωτικοποίηση της πορτογαλικής αεροπορικής TAP

2019/02/28 09:28 στην κατηγορία ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑ

Σύμφωνοι με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με εξαίρεση της υποχρέωση διατήρησης και ανάπτυξης εθνικού υπηρεσιακού κόμβου (hub), έκρινε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο τους όρους που έθεσε η κυβέρνηση της Πορτογαλίας για την επανιδιωτικοποίηση της αεροπορικής εταιρείας Transportes Aéreos Portugueses SA (TAP).

Το ιστορικό της «διαμάχης»

Η Associação Peço a Palavra είναι μη κερδοσκοπική ένωση πορτογαλικού δικαίου, η οποία αντιτίθεται στη διαδικασία επανιδιωτικοποίησης της αεροπορικής TAP - Transportes Aéreos Portugueses SA (TAP).

Η ένωση αυτή, μαζί με τέσσερα φυσικά πρόσωπα, άσκησε προσφυγή ενώπιον του πορτογαλικού Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου (Supremo Tribunal Administrativo), προκειμένου να επιτύχει την ακύρωση της συγγραφής υποχρεώσεων που ενέκρινε η Πορτογαλική Κυβέρνηση τον Ιανουάριο του 2015, στο πλαίσιο της εν λόγω επανιδιωτικοποίησης.

Η διαδικασία έμμεσης επανιδιωτικοποίησης του εταιρικού κεφαλαίου της TAP έπρεπε να πραγματοποιηθεί, μεταξύ άλλων, με απευθείας πώληση -καλούμενη πώληση «αναφοράς»- μετοχών που αντιπροσωπεύουν έως και το 61% του κεφαλαίου της TAP SGPS SA (εταιρείας συμμετοχών που κατείχε το κεφάλαιο της TAP).

Η ένωση και οι ιδιώτες υποστηρίζουν ότι ορισμένοι από τους όρους που περιέχονται στην εν λόγω συγγραφή υποχρεώσεων θίγουν τις ελευθερίες εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών, οι οποίες κατοχυρώνονται από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Το Supremo Tribunal Administrativo αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με τη συμφωνία με το δίκαιο της Ένωσης των όρων αυτών, οι οποίοι συνίστανται στην υποχρέωση διατήρησης στην Πορτογαλία της έδρας και της πραγματικής διοίκησης της εταιρείας, στην ικανότητα

εκπλήρωσης των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας και στη δέσμευση για διατήρηση και ανάπτυξη του υφιστάμενου hub.

Με την παρούσα απόφαση, το Ευρωδικαστήριο κρίνει ότι το άρθρο 49 ΣΛΕΕ (απαγόρευση των περιορισμών στην ελευθερία εγκατάστασης) **δεν αντιτίθεται στους δύο πρώτους ως άνω όρους.**

Αντιθέτως, η απαίτηση να εξασφαλίσει ο αγοραστής της συμμετοχής τη διατήρηση και ανάπτυξη του υφιστάμενου **hub αποτελεί αδικαιολόγητο περιορισμό της ελευθερίας εγκατάστασης.**

Όσον αφορά, κατ' αρχάς, την απαίτηση να εκπληρώνει ο αγοραστής τις επίμαχες υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τη συγγραφή υποχρεώσεων, η απαίτηση αυτή αφορά τη δυνατότητα εκπλήρωσης των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας που βαρύνουν την TAP, περιλαμβανομένων των σχετικών με τις αερομεταφορικές συνδέσεις μεταξύ των κύριων εθνικών αερολιμένων και των αυτόνομων περιφερειών, όποτε τούτο επιβάλλεται, καθώς και τη διατήρηση και την ενίσχυση των δρομολογίων που εξυπηρετούν τις αυτόνομες περιφέρειες, τις πορτογαλικές κοινότητες που βρίσκονται στο εξωτερικό και τις χώρες και τις κοινότητες στις οποίες ομιλείται ή είναι επίσημη γλώσσα η πορτογαλική.

Το Δικαστήριο τονίζει ότι η Πορτογαλία επέβαλε, κατά το παρελθόν, υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας στους αερομεταφορείς που εξυπηρετούσαν τις τακτικές αεροπορικές γραμμές που συνδέουν την Πορτογαλία με τις αυτόνομες περιφέρειές της, όπως με τις ιδιαίτερα απομακρυσμένες περιφέρειες των νήσων των Αζορών ή της Μαδέρας, και ότι η συμφωνία των υποχρεώσεων αυτών με τον κανονισμό για την εκμετάλλευση των αεροπορικών γραμμών δεν έχει αμφισβητηθεί.

Δεδομένου ότι ο κανονισμός αυτός προέβη σε πλήρη εναρμόνιση σε επίπεδο Ένωσης όσον αφορά τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας στον τομέα των υπηρεσιών αερομεταφορών, κάθε εθνικό μέτρο στον τομέα αυτόν πρέπει να εκτιμάται υπό το πρίσμα των διατάξεων αυτού του μέτρου εναρμόνισης (δηλαδή του κανονισμού) και όχι εκείνων του πρωτογενούς δικαίου (δηλαδή της ελευθερίας εγκατάστασης, όπως κατοχυρώνεται από το άρθρο 49 ΣΛΕΕ).

Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι από τον κανονισμό προκύπτει ότι υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας μπορούν να επιβάλλονται από ένα κράτος μέλος μόνον σε ορισμένες αεροπορικές γραμμές στο εσωτερικό της Ένωσης, ιδίως σε εκείνες που συνδέουν αερολιμένα εντός της Ένωσης με αερολιμένα που εξυπηρετεί περιφερειακή περιοχή που βρίσκεται στο έδαφος του κράτους αυτού.

Ως εκ τούτου, το Ευρωδικαστήριο κρίνει ότι, στο μέτρο που η συγγραφή

υποχρεώσεων απαιτεί απλώς από τον νέο μέτοχο που επελέγη μετά την επίμαχη διαδικασία επανιδιωτικοποίησης να εκπληρώνει τυχόν υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας που είχαν επιβληθεί στην TAP σύμφωνα με τις ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις του κανονισμού, το εν λόγω εθνικό μέτρο συνάδει προς το δίκαιο της Ένωσης, ενώ παρέλκει η εξέτασή του υπό το πρίσμα του πρωτογενούς δικαίου, ιδίως δε υπό το πρίσμα της ελευθερίας εγκατάστασης.

Αντιθέτως, οι υποχρεώσεις οι οποίες συνδέονται αντίστοιχα με τη διατήρηση της έδρας και της πραγματικής διοίκησης στην Πορτογαλία, καθώς και με τη διατήρηση και την ανάπτυξη του υφιστάμενου hub, δεδομένου ότι δεν συνδέονται με τομέα που έχει αποτελέσει αντικείμενο εναρμόνισης βάσει του κανονισμού, πρέπει να εξεταστούν υπό το πρίσμα του πρωτογενούς δικαίου και συγκεκριμένα υπό το πρίσμα της ελευθερίας εγκατάστασης.

Κατά το Δικαστήριο, οι εν λόγω απαιτήσεις συνιστούν πράγματι περιορισμούς της ελευθερίας εγκατάστασης, καθώς εμποδίζουν ή καθιστούν λιγότερο ελκυστική την άσκηση της ελευθερίας αυτής, στο μέτρο που συνεπάγονται για τον αγοραστή περιορισμούς στην ελευθερία λήψης αποφάσεων την οποία διαθέτουν κανονικά τα όργανα της TAP SGPS.

Στη συνέχεια, το Δικαστήριο εξετάζει αν οι όροι αυτοί μπορούν να δικαιολογηθούν υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης. Κρίνει δε ότι η ανάγκη να διασφαλιστεί η υπηρεσία γενικού συμφέροντος με σκοπό την κατοχύρωση επαρκών τακτικών υπηρεσιών αερομεταφορών από και προς τρίτες πορτογαλόφωνες χώρες με τις οποίες η Πορτογαλία διατηρεί ιδιαίτερους ιστορικούς, πολιτιστικούς και κοινωνικούς δεσμούς (όπως η Αγκόλα, η Μοζαμβίκη ή η Βραζιλία) αποτελεί επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος, ο οποίος θα μπορούσε να δικαιολογήσει τα μέτρα αυτά.

Το Δικαστήριο κρίνει ότι η απαίτηση που αφορά τη διατήρηση της έδρας και της πραγματικής διοίκησης της εταιρίας στην Πορτογαλία είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας υπό το πρίσμα του ως άνω επιτακτικού λόγου γενικού συμφέροντος, καθόσον η διατήρηση αυτή είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων αερομεταφοράς που αναγνωρίζονται δυνάμει διμερών συμφωνιών μεταξύ του εν λόγω κράτους μέλους και των ως άνω τρίτων χωρών.

Πράγματι, οι συμφωνίες αυτές, υπό την επιφύλαξη της επαλήθευσης από το Supremo Tribunal Administrativo, εξαρτούν τα δικαιώματα μεταφοράς που έχουν χορηγηθεί στην TAP για τις αεροπορικές συνδέσεις με τις χώρες αυτές από τη διατήρηση της κύριας εγκατάστασής της στην Πορτογαλία.

Επιπλέον, σε περίπτωση μεταφοράς της έδρας σε άλλη χώρα, θα έπαιναν ενδεχομένως να ισχύουν η άδεια εκμετάλλευσης και το πιστοποιητικό αερομεταφορέα που έχουν χορηγηθεί στην TAP από την αρμόδια πορτογαλική αρχή, με αποτέλεσμα να

καθίσταται αδύνατη η εκμετάλλευση οποιασδήποτε τακτικής γραμμής αερομεταφοράς, συμπεριλαμβανομένων των γραμμών από και προς τις εν λόγω πορτογαλόφωνες τρίτες χώρες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων της TAP.

Εξάλλου, η συμφωνία της εν λόγω απαίτησης προς την αρχή της αναλογικότητας επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι η απαίτηση αυτή δεν απαγορεύει στην TAP να συστήσει εκτός Πορτογαλίας δευτερεύουσες εγκαταστάσεις, όπως υποκαταστήματα ή θυγατρικές.

Το Δικαστήριο κρίνει, ωστόσο, ότι η απαίτηση που αφορά τη διατήρηση και την ανάπτυξη του υφιστάμενου hub **υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού της συνδεσιμότητας των εν λόγω πορτογαλόφωνων τρίτων χωρών.**